

dialogen

TEMA KONST- & ARKITEKTURUNDERVISNING

Nils Claesson

KONSTNÄRLIG FORSKNING

KONSTAKADEMIEN

The Royal Academy of Fine Arts

*Alla texter i essäserien Dialogen har global paginering,
vilket innebär att sidnumren är unika för var essä
och desamma som i kommande tryckta upplaga.*

Copyright © *Nils Claesson och Konstakademien*
Redaktör och ansvarig utgivare *Susanna Slöör*
Grafisk form *Leif Mattsson / Omkonst*

*Essäserien Dialogen utges med bidrag från
Kungl. Akademien för de fria konsterna, Göran Lagervalls stiftelse.*

KONSTAKADEMIEN
The Royal Academy of Fine Arts

Nils Claesson

VI SER ÄNNU INTE RESULTATET AV
KONSTNÄRLIG FORSKNING

Det är dags att föra in den konstnärliga forskningen och doktorandutbildningen i Dialogen om konstutbildningar som förs på Konstakademien.

Sedan mer än tio år tillbaka pågår i Sveriges land en smärre revolution som rätt hanterad kan ge konsten en större plats i samhället och världen: framväxten av en ny konstnärlig forskningsmiljö. Det är en spännande process, på intet sätt linjär, och som ser lite annorlunda ut i olika delar av landet. Sammantaget har en konstnärlig forskningskontext vuxit fram som lagt grunden till något som vi ännu inte har sett resultaten av.

Den institutionellt etablerade konstnärliga forskningen i Sverige är interdisciplinär. Där ingår en mängd konstarter: från bildkonst till litterär gestaltning, samt drama, konsthantverk, mode, mim, musik, opera, teater, dans, film, design och cirkus. Den konstnärliga forskningsmiljön i sin helhet kan ses som ett laboratorium där konstnärliga processer och resultat kan exponeras, användas och omsättas i olika specifika situationer.

Uppkomsten av den konstnärliga forskningsmiljön innebär en maktförskjutning över vem som ska ha tolkningsföreträde till konsten. I detta sammanhang kan den konstnärliga forskningen kasta om den klassiska rollen där konstnären producerar för att sedan lämna vidare till kritiker, konstvetare, filosofer och andra för tolkning och förklaring. Forskningen kan återkoppla tolknings- och textarbetet till konstnärerna själva. Den konstnärliga forskningen ifrågasätter också textens traditionella dominans över bilden genom att ändra prioritetsordningen för vem som ska ha företräde till verket och i vilken ordning saker bör presenteras.

*Ur filmen sliN som bygger på en performance då jag gick baklänges
från min bostad på Hornsgatan 55 till Husby konsthall.*

Länk till filmen: <http://www.stdhplay.se/slin>

Länk till essä om projektet: <http://www.etc.se/inrikes/baklanges-till-husby>

Den konstnärliga forskningsmiljön har ekonomisk stabilitet och börjar få produktionsmuskler som genererar resultat. Sveriges konstnärliga högskolor tillhör de tekniskt bäst utrustade i världen. Idag byggs det ett nätverk av resurser i och kring konstnärliga forskningsprojekt. Det uppstår konstellationer som prövar att arbeta interdisciplinärt och internationellt. Mycket av denna aktivitet syns ännu inte i offentligheten.

En forskningsmiljö uppstår i samtal och utbyte mellan de olika aktörerna. Till den konstnärliga forskningsmiljön räknas alla de som håller på att doktorera i en konstnärlig disciplin men också de som disputerat och de som på ett eller annat sätt är inblandade i konstnärlig forskning i Sverige och internationellt. Vetenskapsrådet är den institution som anslår medel till denna konstnärliga forskning. Men det finns också områden som gränssar till forskning där det anslås medel som KU (Konstnärliga utvecklingsprojekt) på högskolorna och internationella projekt.

Den konstnärliga forskningsmiljön har skapat ett eget rum av konstnärliga tillämpningar samt dialog mellan avancerade yrkesutövare – ett sammanhang som berikar alla konstarter och verkar i alla riktningar. Vi vet ännu inte vad och vart detta kan leda till.

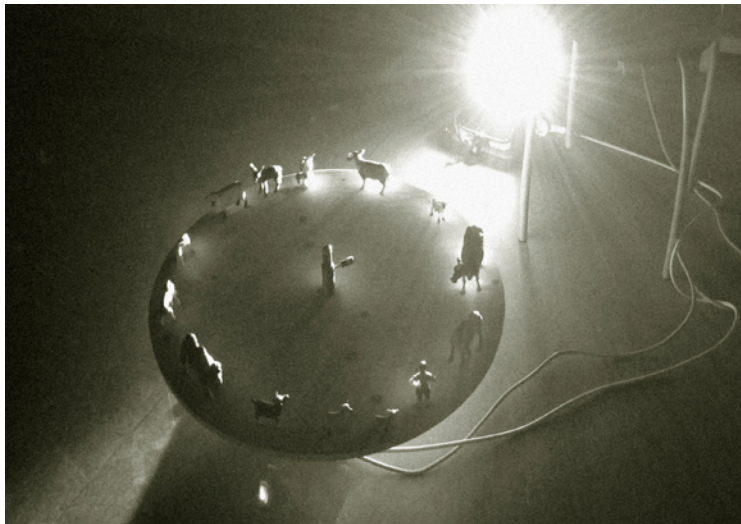
Den konstnärliga forskningsmiljön är under konstruktion. Den är inte färdig och cementerad. Den är inte underställd en marknad som kräver nya artefakter utan är en specifik zon där konstnärer ges möjlighet att ta risker och tänja ytterligare på gränser. Det är också en miljö där konsten får tillåtas att misslyckas, där ett intressant misslyckande inte är samma sak som en ekonomisk katastrof utan en del av forskningen.

En forskning bör leda till kunskap om sådant vi inte redan känner till: allt som vi inte har svar på och allt som vi måste pröva.

Det finns just nu i Sverige en möjlighet att bygga upp en konstnärlig forskningsmiljö av världsklass. Yrkesverksamma konst-

Mjöflickan/Milkmaid ur filmen med samma namn.

*Skuggmaskinen
Automatiskt skuggspel, från utställningen med samma namn på Tegen 2013*

närer får idag tillfälle att på allvar fördjupa sin verksamhet som doktorander på någon av Sveriges konstnärliga högskolor.

För mig som doktorand innebär det ett tillfälle att arbeta i längre processer och med fördjupade resonemang som ofta inte hinns med i det hektiska ombytliga liv som det innebär att vara frilansade konstnär. Jag har en doktorandtjänst på fyra år som jag förlängt till fem år genom att undervisa 20%. Mitt ämne är gestaltungsprocesser i animerad film. Skolan förser mig med ett kontorsrum att jobba i och jag får lön. Jag har också möjlighet att söka projektmedel. Inga stora belopp som gör det möjligt att göra hela långfilmer, men tillräckligt för att kunna genomföra mitt doktorandprojekt. Det är inte helt oproblematiskt att flytta in sin konst i institutioner som inte är utformade för långa konstprocesser och projekt. I mitt praktiska konstnärliga arbete innebär det att jag arbetar i min ateljé i Midsommarkransen.

Rätt hanterad kan den konstnärliga forskningen stärka konstnärernas ställning och ge förnyad betydelse åt konsten. Men det finns också hot. Akademiseringen brukar anges som ett problem och att den konstnärliga forskningen ses som ett led i att tämja konsten. Men vad det handlar om i praktiken för dem som genomgår en konstnärlig forskarutbildning är att få tillgång till och genomgå kurser i forskningsmetodik, kritisk teori, filosofi och att arbeta med språket. Det är för många nyttiga erfarenheter och stärker på sikt konstnärerna. För om vi tittar på hur en konstnärlig doktorsexamen ser ut så står konsten i centrum – inte texten. Forskningsprojektet ska ha verkshöjd och det ska finnas en reflektion och dokumentation kring verkens tillblivelse. Det skiljer sig alltså från traditionell textavhandling. Den konstnärliga forskningen är fortfarande ett öppet fält där aktörerna/forskarna/doktoranderna själva är med och utformar det system de verkar i.

Det största hotet mot konstutbildningarna och den konstnärliga forskningen är inte akademisering utan byråkratisering: att

den miljö som skapar ett kraftcentrum på konstnärliga högskolor ska utarmas av en svällande administration. Det är den stora risken och det har att göra med att skolorna räknas som myndigheter och de anställda som myndighetsutövare. I min egen praktik möter jag allt oftare lärare som slutat tala om sig själva som lärare utan istället som myndighetspersoner. I sin förlängning skapar detta förväntningar på konstnärliga doktorander att de inte bara ska vara goda forskare och konstnärer utan också karriärtjänstemän under chefsutbildning.

Jag tror det är viktigt att begränsa den svällande byråkratin så att de medel som ska gå till högre konstnärliga utbildningar och forskning i större utsträckning går till dess kärnverksamhet, dvs. grund- och mastersutbildningar samt till doktoranderna och deras konstnärliga forskningsprojekt. Risken är annars att det blir som med statens museer där bara en liten del av budgeten går till konsten och resten av medlen slukas av administration, dyra chefsrekryteringar, höga lokalhyror och underhåll.

Nils Claesson, Stockholm i april 2016

Doktorand vid Stockholms Konstnärliga Högskola (SKH)

KONSTAKADEMIEN
The Royal Academy of Fine Arts